

УДК 347.211

DOI: 10.31733/17-03-2023-634-636

Лілія ЗОЛУХІНА

професор кафедри

цивільно-правових дисциплін,

доктор юридичних наук, професор

Андрій СИДОРЕНКО

здобувач вищої освіти

Дніпропетровського державного

університету внутрішніх справ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Надійне законодавче забезпечення охорони і захисту права інтелектуальної власності є одним із факторів, що свідчать про готовність України до інтеграції у європейські співтовариства. Все це й обумовлює прискіпливу увагу до дослідження актуальних проблем права інтелектуальної власності.

Розвиток соціуму є неможливим без інтелектуальної діяльності, що детермінує проблему її забезпечення та, зокрема, юридичного захисту результатів цієї діяльності, тобто інтелектуальної власності, правовий вимір якої в сучасних вітчизняних умовах характеризується проблематичністю. Проблеми права інтелектуальної власності особливо актуалізуються в період становлення та розбудови інформаційного суспільства [1, с. 21].

Перш за все, слід зауважити, що право інтелектуальної власності – це право особи на результати інтелектуальної, творчої діяльності та інші об'єкти, визначені чинним законодавством України. Воно є недоторканим: ніхто не може бути позбавлений цього права чи обмежений в його здійсненні, крім випадків та у порядку, встановлених законом.

До об'єктів права інтелектуальної власності зокрема належать: літературні та художні твори у сфері літератури, науки та мистецтва; виконання; фонограми, відеограми і передачі (програми) організацій мовлення; комп'ютерні програми, компіляції даних (бази даних); винаходи, корисні моделі, промислові зразки; наукові відкриття; компонування (топографії) інтегральних мікросхем; раціоналізаторські пропозиції; сорти рослин, породи тварин; позначення: комерційні (фірмові) найменування, торговельні марки (знаки для товарів і послуг), географічні зазначення тощо; нерозголошена інформація (комерційна таємниця) [2, с. 39]. Крім того, до об'єктів права інтелектуальної власності належить захист від недобросовісної конкуренції.

Перед державною системою охорони інтелектуальної власності стоять спрямовані на подальше поширення міжнародних та європейських стандартів завдання оптимізації правової охорони та захисту прав інтелектуальної власності, необхідність проведення державної політики, спрямованої на поширення відповідних знань у цій сфері серед різних верств населення [3, с. 213]. Крім того, надзвичайно важливу роль у розбудові економічно незалежної держави, формування культури та поваги до прав інтелектуальної власності відіграють державні органи та впровадження ними різних заходів як у середині держави, так і на її міжнародному рівні.

Важливим завданням розвитку України на сучасному етапі є створення ефективної інноваційної системи, яка спроможна забезпечити технологічну модернізацію національної економіки, підвищити її конкурентоспроможність на основі передових технологій. Необхідно удосконалити ринок результатів інтелектуальної діяльності, державну систему правової охорони інтелектуальної власності та перетворити науковий потенціал країни в дієвий ресурс економічного зростання [3, с. 213-214]. Безумовно, стрімкі зміни в соціальній, духовній та економічній сферах, які відбуваються сьогодні в Україні, спонукають до реформи системи права інтелектуальної власності в цілому.

Важливо підкреслити, що незважаючи на активне дослідження проблем права інтелектуальної власності в останні роки, багато питань ще не отримали адекватного вивчення. Зокрема, залишаються не достатньо визначеними роль і значення інтелектуальної діяльності та інтелектуальної власності в соціально-економічному розвитку України; не визначені достатньо актуальність, зміст, види та місце інтелектуальної власності в системі цивільного права України; склад об'єктів та суб'єктів права інтелектуальної власності за

чинним законодавством України, які підлягають цивільно-правовій охороні. Потребують більш глибокого дослідження і цивільно-правові форми охорони права інтелектуальної власності, зокрема особисті немайнові й майнові права; реалізація особистих немайнових і майнових прав суб'єктів інтелектуальної власності. Питання правотворення у сфері оптимізації інтелектуального розвитку країни, удосконалення управління системою інтелектуальної власності потребує постійної уваги з боку держави. У контексті зазначеного вище вбачається доцільним розглянути основні базові або пріоритетні напрями правотворення у сфері інтелектуальної власності країни [3, с. 215].

Навіть побіжний аналіз норм, що регулюють відносини у сфері інтелектуальної власності, свідчить про існування проблем як теоретичного, так і суто практичного характеру, що потребують вирішення на законодавчому рівні [4, с. 115]. Звідси постає питання про посилення систематизації і кодифікації законодавчих актів, а ще важливіше – питання про якість правових актів [5, с. 15-17], що регламентують державне регулювання сфери інтелектуальної власності в Україні.

Законодавство про права інтелектуальної власності являє собою досить складну, недостатньо системну сукупність нормативно-правових актів. Тому вважаємо необхідною подальшу систематизацію законодавства, що регулює право інтелектуальної власності та його удосконалення.

Удосконалення правотворення у сфері інтелектуальної власності повинно відбуватися комплексно й послідовно, спираючись на відповідну спеціальну національну програму, яка підпорядкована не швидкоплинним інтересам тих або інших політичних та комерційних сил, а інтересам усього суспільства [6, с. 192]. Крім того, окрему увагу потрібно приділяти юридичній техніці, термінам і категоріям, які застосовуються в нормативних актах, адже недостатньо чітка регламентація відносин призводить до непорозумінь, протистояння й відкритих конфліктів.

Оптимізація правотворення у сфері інтелектуальної власності в Україні ефективно сприятиме розвитку наукового та інтелектуального потенціалу української нації, здійсненню економічного прориву в умовах світової економічної кризи тощо.

Необхідно запроваджувати принципово нову систему підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації органів, що здійснюють реалізацію державної політики у сфері права інтелектуальної власності. Слід мати на увазі, що реформування уповноважених органів у нинішніх умовах повинно бути зумовлено сучасними завданнями та функціями держави, переходом до системи державного управління тощо.

На даний момент актуальним є питання інтеграції України до Євросоюзу, що, у свою чергу, вимагає трансформації законодавства, вдосконалення чинного законодавства, щоб увійти у рамки міжнародних стандартів та європейських вимог [7, с. 274]. Так, однією з найважливіших зовнішньополітичних цілей після проголошення незалежності Україна визначила входження її до європейських міжнародних організацій.

На сучасному етапі державного будівництва необхідним є упровадження в національну правову систему України єдиних європейських стандартів, яке вимагає вдосконалення усіх існуючих процесів шляхом їх реформування та трансформації, що сприятиме поліпшенню правового клімату в Україні тощо. В цьому аспекті важливим є трансформація європейських принципів права інтелектуальної власності.

Сучасна «цифрова» технологічна революція пов'язана зі створенням та освоєнням революційних технологій, формуванням нових напрямків сталого розвитку. Дослідження механізмів створення та застосування новітніх технологій націлено на підвищення ефективності державного регулювання, включаючи цивільно-правові аспекти правовідносин у сфері громадянського обігу майнових прав інтелектуальної власності.

Поява інформаційних технологій, їх подальший розвиток та промислове застосування стимулюють прогрес науки і техніки, водночас скасовують традиційні кордони між областями техніки, сприяють взаємному проникненню технологій у нові складніші галузі техніки.

Підсумовуючи, потрібно підкреслити, що з метою формування ефективної державної політики у сфері права інтелектуальної власності, головним покликанням якого є розвиток права особи на результати інтелектуальної, творчої діяльності та інші об'єкти, необхідні соціально-політичні та інституційні зміни в українському суспільстві в цілому.

В сучасних євроінтеграційних умовах сучасна Україна, як ніколи раніше, потребує правильного й розумного реформування державної політики у сфері права інтелектуальної власності. Адже державна влада відіграє досить важливу роль у перетворенні України на

демократичну, сильну й цілісну державу, тому влада нашої держави повинна направити свої зусилля на доведення правової реформи у сфері права інтелектуальної власності до певного рівня й втілити її у життя.

1. Крусян А. Актуальні проблеми права інтелектуальної власності в Україні: конституційно-правовий контекст. *Юридичний вісник*. 2019. № 4. С. 21-29.
2. Денисюк О. П. Проблеми та перспективи розвитку охорони інтелектуальної власності в Україні. *Адвокат*. 2009. № 7. С. 38-41.
3. Бошицький Ю. Л. Інтелектуальна власність в сучасній Україні – актуальні питання модернізації та правового регулювання. *Часопис Київського університету права*. 2013. № 1. С. 213-217.
4. Харитонова О. І. Деякі проблеми визначення співвідношення цивільного законодавства і законодавства про інтелектуальну власність. *Часопис цивілістики*. 2013. Вип. 14. С. 109-115.
5. Дідич Т. О. Удосконалення нормопроекування як основа стабільності законодавства незалежної України. *Часопис Київ. ун-ту права*. 2013. С. 14-18.
6. Бошицький Ю. Л. Проблеми правотворення в сфері охорони інтелектуальної власності в Україні. *Часопис Київського університету права*. 2010. № 3 С. 192-196.
7. Гришак С. В. Теоретичні основи адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу. *Форум права*. 2012. № 4. С. 273-277.

УДК 349.2+342.734

DOI: 10.31733/17-03-2023-636-638

Олена КОВАЛЕНКО

в.о. завідувача кафедри цивільно-правових дисциплін і трудового права
ім. професора О. І. Процевського,
доктор юридичних наук, професор

Юлія АНДРЕЄВА

здобувач вищої освіти
Харківського національного педагогічного
університету ім. Г. С. Сковороди

ОКРЕМІ ПРОБЛЕМИ ТЕРМІНОЛОГІЧНОГО УЗГОДЖЕННЯ ВИЗНАЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА ПРАЦЮ У ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВАХ ТА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КООПЕРАТИВАХ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

У відповідності до визначення у ст.43 Конституції України, «право на працю може бути реалізовано у різних формах: трудового договору, цивільно-правових договорів, пов'язаних із виконанням роботи, підприємницької чи індивідуальної діяльності тощо», однак, саме трудовий договір є основною формою реалізації права на працю [1, с.140].

Варто погодитись із М.І. Іншиним, що трудовий договір є необхідною передумовою для застосування до працівників юридичних гарантій, пов'язаних із трудовою діяльністю. Виникнення трудових правовідносин означає охоплення працівника сферою дії трудового права, у якій функціонують гарантії, передбачені його нормами [2, с.193]. Адже саме трудовий договір відкриває для працівника шлях розповсюдження на нього найбільш впливової з точки зору відстоювання прав трудящих, галузі права – трудового права.

У сільському господарстві трудовий договір як форма реалізації права на працю застосовується, переважно, у фермерських господарствах та сільськогосподарських кооперативах. Останні є формами ефективного підприємництва в Україні і можуть залучати до своєї діяльності працівників, тобто укладати трудові договори. Так, наприклад, «у разі виробничої потреби фермерське господарство має право залучати до роботи в ньому інших громадян за трудовим договором (контрактом)» [3, ч.1 ст. 27].

Фермерські господарства є однією з найпоширеніших форм господарювання у сільському господарстві. Їх кількість, згідно з даними Державної служби статистики станом на 1 жовтня 2020 року в Україні становила 47,603 тис. фермерських господарств (без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя).